

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

-

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Ilmajoen nuorisovaltuusto kiittää mahdollisuudesta lausua kuntalain muuttamista koskevasta esityksestä. Nuorten osallisuutta pyritään vahvistamaan lainsäädännön keinoin, mutta nuorten näkökulmasta katsottuna esitys herättää merkittäviä huolenaiheita, eikä sen avulla ei päästäisi toivottuihin tavoitteisiin.

Nuva ry on todennut, että nuorisovaltuustoja koskevan lainsäädännön päivittäminen on tarpeellista, mutta esitetty muutos ei toteuta sille asetettuja tavoitteita. Nykyinen sääntely on tulkinnanvaraista ja johtanut kuntakohtaisiin eroihin nuorisovaltuustojen asemassa ja vaikuttamiskeinoissa. Lakiesityksessä aloiteoikeus sidottaisiin kuntalaisaloitteeseen, mutta käytännössä tämä ei toisi nuorille uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Nuorisovaltuustonselvityksen mukaan aloitteita tehneistä 58% käyttää suoraa aloiteoikeutta kunnanvaltuustoon, 29% on tehnyt aloitteita suoraan valtuutetun kautta, 7% on hyödyntänyt kuntalaisaloitetta ja 6% on käyttänyt muita keinoja. Nuorisovaltuustot ovat kokeneet suoran aloiteoikeuden olevan tehokkain ja toimivin vaikutuskeino.

Ilmajoen nuorisovaltuustolla ei ole suoraa aloiteoikeutta kunnanvaltuustoon, vaan aloitteet etenevät kunnanhallituksen kautta. Nuorisovaltuustonselvityksen mukaan vain noin puolet nuorista kokee aloitteiden käsittelyprosessin selkeäksi. Nykyiset rakenteet eivät tue nuorten ymmärrystä päätöksenteosta, eivätkä kannusta osallistumaan päätöksentekoon.

Suora aloiteoikeus kunnanvaltuustoon olisi merkittävä parannus nykytilanteeseen, sillä se varmistaisi, että aloitteet käsitellään samalla tavalla kuin valtuutettujen aloitteet, eivätkä ne jäisi viranhaltijatasolle. Kuntalaisaloitteisiin liittyvä riski, että ne eivät etene poliittiseen käsittelyyn, kun taas valtuustoaloitteet käsitellään aina.

Nuva ry on nostanut esille huolen, että lakiesitys heikentää nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa, joissa suora aloiteoikeus on käytössä. Ilman selkeää lakikirjausta kuntalaisaloite voidaan tulkita riittäväksi keinoksi, vaikka se on suoraa aloiteoikeutta heikompi ja sen käsittely vie usein enemmän aikaa.

Nuorten yhdenvertaisuuden näkökulmasta tilanne haastava. Nuorisovaltuusto on kunnan lakisääteinen toimielin, ja vaikuttamiskeinojen tulisi olla vahvempia kuin yksittäisille kuntalaisille tarkoitetun kuntalaisaloitteen. Alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta vaaleissa, mikä korostaa tarvetta toimiville ja vaikuttaville osallistumiskeinoille.

Ilmajoen nuorisovaltuusto katsoo, että kuntalain muutosta tulee täsmentää siten, että nuorisovaltuustoille säädetään selkeä ja velvoittava suora aloiteoikeus kunnanvaltuustoon, sillä nykyinen malli asettaa nuorisovaltuustot epätasa-arvoiseen asemaan. Muutoksen avulla voidaan varmistaa, että nuorten ääni kuuluu päätöksenteossa aidosti ja yhdenvertaisesti koko maassa.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

-

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

-

Muut huomionne esitysluonnoksesta

-

Niemi Laura
Ilmajoen nuorisovaltuusto